ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Недашківського Володимира Михайловича «Теоретичне і практичне обґрунтування використання у годівлі бджіл часткових замінників вуглеводного і білкового корму» поданої до захисту у спеціалізовану вчену раду Д 27.821.01 в Білоцерківському національному аграрному університеті на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.02.02 – годівля тварин і технологія кормів.

Актуальність теми дисертації. Одним із найбільш суттєвих факторів, який впливає на життєдіяльність бджіл та вироблення ними продукції, є забезпечення їх в достатній кількості кормом. Відомо, що протягом року одна бджолина сім'я споживає до 80 кг вуглеводного та до 20 кг білкового корму. Недостатнє ж забезпечення бджіл вуглеводним та білковим кормом негативно позначається на їх життєдіяльності кількості та якості виробленої продукції. Зокрема, за даних умов спостерігається зменшення розвитку бджолиних сімей, що призводить до зниження виробництва ними меду, воску, бджолиного обніжжя, перги, маточного молока та ін. продукції. Водночас, необхідно відмітити суттєвий відхід як бджіл, так і бджолиних сімей у зимовий період та низьку ефективність використання їх на запиленні. І як результат - зниження економічної ефективності ведення галузі бджільництва. За таких умов виникає потреба у поновленні кормових запасів бджіл різними замінниками квіткового корму.

Тому розроблення і впровадження в практику годівлі бджіл замінників вуглеводного і білкового корму за різних кліматичних умов є актуальним напрямом досліджень в галузі годівлі тварин і технології кормів.

Наукова новизна полягає в удосконаленні ефективності використання кукурудзяного, соєвого борошна, ензимів протеолітичної дії та соєвого пептону в годівлі бджіл та їх вплив на розвиток і продуктивність сімей. Теоретична і практична цінність роботи полягає в обґрунтуванні використання глюкозно-фруктозного сиропу як кормової сировини у годівлі

бджіл для підвищення їх продуктивності, зимостійкості, нарощування сили та стимуляції розвитку сімей. Отримано дані, щодо впливу соєвого пептону на накопичення хімічних речовин та амінокислот в організмі бджіл. Встановлено тривалість і період цвітіння основних сільськогосподарських, лісопаркових та лучних нектаро- і пилконосів, продуктивність бджолиних сімей в умовах температурних режимів навколишнього середовища в зоні Центрального Лісостепу.

Наукова новизна досліджень підтверджується патентом України на корисну модель «Вуглеводно-пептонна кормова суміш для бджіл», № U201709198.

Практичне значення одержаних результатів. Доведено ефективність використання в годівлі бджіл глюкозно-фруктозного сиропу, ензимів протеолітичної дії та соєвого пептону, які позитивно впливають на продуктивність, якість продукції, збереження та розмноження бджіл.

На основі отриманих даних розроблено рекомендації щодо ефективності використання глюкозно-фруктозного сиропу кукурудзяного борошна та соєвого пептону в годівлі бджіл.

Наведені у дисертаційній роботі результати досліджень можуть бути використані викладачами вузів під час читання лекцій і проведення практичних занять зі студентами та слухачами курсів підвищення кваліфікації за напрямком «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва».

Достовірність отриманих наукових результатів підтверджено виробничими випробуваннями на СФГ «Володимир» с. Шершні Тиврівського району Вінницької області.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації. Структура, зміст дисертації, результати проведених досліджень їх аналіз і узагальнення, висновки та рекомендації виробництву свідчать, що дисертація спрямована на вирішення конкретної проблеми підвищення ефективності використання замінників

вуглеводного і білкового корму у годівлі бджіл за різних кліматичних умов. Таким чином, дисертант забезпечив вирішення мети і завдань проведених експериментальних досліджень, за результатами яких було одержано цінні дані, які розширюють знання стосовно ефективності використання часткових вуглеводних та білкових замінників у годівлі бджіл. Цифровий матеріал дисертаційної роботи статистично оброблено, проаналізовано і узагальнено, тому наукова інформація, яка оприлюднюється дисертантом у публікаціях не викликає сумніву. Достовірність результатів також повністю підтверджується первинною документацією. Висновки і пропозиції логічно виходять із результатів досліджень, глибоко і всебічно обґрунтовані, мають безперечну цінність для сільськогосподарської науки та виробництва. Кількість і об'єм публікацій є достатній для проведення захисту дисертації, оскільки автором опубліковано у 22 статтях, 2 тезах доповідей, отримано 1 патент. України на корисну модель, виданий навчальний посібник та 2 методичні рекомендації. Опубліковані матеріали повністю висвітлюють зміст дисертації.

Загальна оцінка окремих розділів дисертації. Дисертаційна робота викладена на 296 сторінках комп'ютерного тексту з них 36 сторінок займає бібліографічний список, який нараховує 399 джерела у тому числі 140 – іноземні, містить 91 таблицю, 36 рисунків та 5 додатків.

Дисертант дотримався вимог МОН України, щодо написання роботи про що свідчить її структура. Зокрема, у вступній частині досить чітко сформульовані мета і завдання досліджень, висвітлені положення, що виносяться на захист, а також викладено позиції, які вказують на актуальність, наукову новизну та практичну цінність проведення досліджень за темою дисертації.

Розділ 1 «Огляд літератури» містить інформацію про досвід застосування різних вуглеводних і білкових замінників корму та їх вплив на розвиток та продуктивність бджолиних сімей. В цьому підрозділі викладено

дані про сучасні зміни клімату та їх вплив на рослинність. Описано також характеристика нектаропилконосної бази Східного Поділля.

Дисертант ретельно проаналізував публікації міжнародних і провідних вчених України із зазначених питань, що дало змогу дисертанту кваліфіковано визначити напрямок власних досліджень.

Розділ 2 «Матеріал та методи досліджень». У цьому розділі дисертант ретельно описав схему проведених досліджень, час, місце та умови утримання і годівлі. В цьому ж розділі міститься перелік та короткий опис методик, які застосовувалися в ході досліджень. Інформація розділу достатня і відповідає вимогам.

Розділ 3 «Результати експериментальних досліджень» є основним за змістом викладеного матеріалу. Він містить 4 підрозділи, які висвітлюють інформацію щодо впливу температурних параметрів впродовж доби на тривалість, період цвітіння основних нектаро-пилконосів в умовах Центрального Лісостепу України на території Вінницької області в першому підрозділі, викладено матеріали експериментальних досліджень впливу глюкозно-фруктозного сиропу ГФС-42 на розвиток (кількість вирощеного розплоду), продуктивність (медопродуктивність, виробництво воску, перги, бджолиного обніжжя та гомогенату трутневих личинок), зимостійкість бджіл (збереження бджіл впродовж зимового періоду, відхід за зимовий період, накопичення в їх організмі неперетравних рештків корму), а також ефективність використання цього вуглеводного замінника в умовах закритого ґрунту (кількість розплоду і вуличок бджіл у гніздах) в другому підрозділі, а також дослідження ефективності використання соєвого пептону, виробленого із соєвого борошна, у годівлі бджіл, зокрема вивчення розвитку бджолиних сімей (кількість вирощеного розплоду і вуличок бджіл зайнятих бджолами), продуктивності (медпродуктивність, виробництво воску, перги, бджолиного обніжжя та гомогенату трутневих личинок) та ефективності використання цього часткового замінника в годівлі бджіл в умовах закритого ґрунту (вирощення розплоду і кількість вуличок зайнятих бджолами) подано

у третьому підрозділі. Економічна ефективність використання соєвого пептону та глюкозно-фруктозного сиропу в годівлі бджіл подано у четвертому підрозділі.

У цілому у розділі наведено змістовний аналіз отриманих результатів. Викладений у ньому матеріал засвідчує про високу ерудованість дисертанта, його вміння правильно ставити мету і задачі досліджень та використовувати одержані результати.

Розділ 4 «Аналіз та узагальнення результатів досліджень поданий на 21 сторінках. Переконливо обґрунтовано одержані закономірності та проведено порівняльний аналіз і узагальнено власні дослідження з досягненнями вітчизняних та зарубіжних вчених. Завершується дисертаційна робота висновками і пропозиціями виробництву, додатками та списком використаних джерел літератури, які викладені згідно вимог. Дисертація викладена державною мовою на достатньо високому рівні грамотності і кваліфікованості дисертанта, згідно вимог «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань».

Зміст автореферату відповідає основним положенням дисертації. У стислій формі та лаконічному стилі викладено основні наукові результати досліджень. Автореферат оформлений відповідно до чинних вимог.

Зауваження та побажання:

- по тексту дисертації та автореферату трапляються граматичні помилки, русизми, не вдалі вирази, не повністю заповнені сторінки;
- с. 19 не вдало сформульована мета, саме вислів «для вирішення проблеми підвищення ефективності генетичного потенціалу бджіл»;
- с. 21 об’єкт досліджень (це процес або явище, а предмет їх частина, що вирішується в роботі) подано як предмет;
- у новизні зазначається, що зроблено вперше, де в Україні чи світі?
- поясніть вислови з розділу «новизна» - «вперше обґрунтовано доцільність використання та підвищення активності кормової сировини у

годівлі бджіл», «вперше удосконалено ефективність використання кукурудзяного (соєвого) борошна у годівлі бджіл»;

- чи ознайомлений автор з роботами ННЦ «Інститут бджільництва імені П.І.Прокоповича» з використання кормів для бджіл на основі соєвого борошна;
- с. 22 необхідно навести картку зворотного зв'язку про використання матеріалів дисертації у ВУЗах;
- відомості про деклараативний патент краще було би навести у розділі «наукова новизна», а не в – «практичне значення»;
- с.69 бажано було би навести в кінці огляду літератури узагальнений висновок з обґрунтуванням власного напряму досліджень;
- рис. 2.1, таблиці 2.2 – 2.15 названі як «Загальна схема», необхідно конкретизувати ці назви;
- по всьому тексту розділу «Матеріали і методика досліджень» необхідно наводити літературні посилання на методи, а не в кінці розділу;
- на с. 121 – 122 також необхідно навести літературні посилання;
- с. 123 існує не відповідність між цифровими даними, наведеними у таблиці 3.13 та тексті;
- хто розробив глюкозно-фруктовий сироп?
- яка відмінність білкових добавок, що досліджувалися, від існуючих аналогів у годівлі бджіл на основі кукурудзяного чи соєвого борошна?

Загальний висновок. Дисертаційна робота Недашківського Володимира Михайловича на тему: «Теоретичне і практичне обґрунтування використання у годівлі бджіл часткових замінників вуглеводного і білкового корму» є закінченою науковою працею, виконаною на актуальну тему, в якій отримано нові обґрунтовані результати і має наукове та практичне значення.

Висновки і рекомендації виробництву відповідають напряму досліджень, змісту дисертаційної роботи і логічно випливають з результатів

досліджень, викладені послідовно. У авторефераті основні положення дисертаційної роботи відображені повною мірою.

За обсягом, науковим змістом, літературним викладенням та оформленням дисертаційна робота Недашківського Володимира Михайловича відповідає вимогам п. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013, профілю спеціалізованої Вченої ради Д 27.821.01 та паспорту спеціальності 06.02.02 – годівля тварин і технологія кормів, а її автор Недашківський В. М. заслуговує на присудження наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.02.02 – годівля тварин і технологія кормів.

Офіційний опонент,

Директор ННЦ «Інститут
бджільництва ім. П.І. Прокоповича»
доктор сільськогосподарських наук,
професор Постоєнко В.О.

Підпис Постоєнка В.О. засвідчую:
Вчений секретар, к.б.н. Акименко Л.І.